

ВПЛИВ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ НА ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Соловйова Яна

Зміни на сучасному ринку праці роблять професійне самовизначення старшокласників надзвичайно актуальним. Усвідомлений вибір професії є ключовим для їхньої самореалізації та сприяє суспільному розвитку. В умовах складного й динамічного світу професій профорієнтаційне консультування стає важливим інструментом, що допомагає молоді оцінити власні здібності, інтереси та відповідність вимогам ринку праці (Л. Помиткіна, О. Пономаренко). Глибоке дослідження впливу профорієнтаційного консультування дозволяє вдосконалити систему профорієнтаційної роботи в освітніх закладах. Аналіз теоретичних основ професійного самовизначення та сучасних методик консультування сприяє розробці практичних рекомендацій для педагогів, психологів та батьків. Таким чином, ефективна профорієнтаційна підтримка є важливим чинником успішного професійного становлення молодого покоління та сталого розвитку суспільства [1–2].

Метою дослідження є обґрунтування впливу профорієнтаційного консультування на професійне самовизначення учнів старших класів.

Дослідження професійного самовизначення старшокласників є важливим для розуміння факторів, що впливають на їхній вибір кар'єрного шляху. «Теорія особистість-середовище» Джона Голланда визначає, що успішність професійного розвитку залежить від відповідності особистісних характеристик індивіда до вимог професійного середовища. Це пояснює, чому люди часто обирають сфери діяльності, які відповідають їхнім схильностям і цінностям. З іншого боку, «теорія розвитку кар'єри» Дональда Сьюпера підкреслює динамічність цього процесу, наголошуючи, що професійне самовизначення розвивається протягом усього життя. Його концепція стадій кар'єри демонструє, що на різних етапах життя людина формує, коригує та підтримує свою професійну ідентичність, враховуючи особистісні й соціальні фактори. Отож, поєднання цих теоретичних підходів дає змогу глибше зрозуміти механізми професійного

самовизначення, що критично важливо для розробки ефективних профорієнтаційних програм і методик підтримки молоді у виборі кар'єри [1, 2].

Соціально-когнітивна теорія кар'єри підкреслює взаємодію між особистими факторами, поведінкою та середовищем у процесі професійного самовизначення. Ключову роль у виборі кар'єри відіграють віра у власні здібності (самоефективність) та очікування позитивних наслідків.

Професійне самовизначення – це процес формування усвідомленого вибору майбутньої професії, який базується на оцінці власних здібностей, інтересів та відповідності вимогам ринку праці [2, с. 72].

Профорієнтаційне консультування – це система заходів, спрямованих на підтримку молоді у прийнятті зважених рішень щодо професійного шляху, допомагаючи їм краще розуміти свої потенційні можливості та перспективи самореалізації. Ефективна профорієнтаційна підтримка сприяє розвитку молодого покоління та позитивно впливає на суспільний прогрес [1, с. 17] .

Від того розуміємо, що *профорієнтаційне консультування* – це комплекс заходів, що допомагає людині обрати професію з урахуванням її особливостей та потреб ринку праці, котрий має такі складові [2, с. 73]:

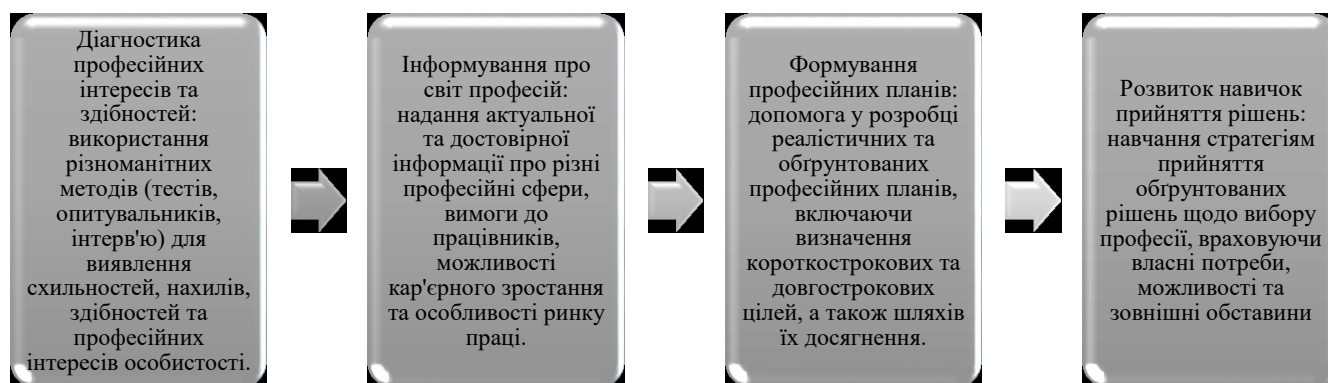

Рис. 1. Складові профорієнтаційне консультування

Наукові дослідження підтверджують позитивний вплив профорієнтаційного консультування на професійне самовизначення. Воно сприяє усвідомленню власних інтересів, здібностей і цінностей, підвищує мотивацію до навчання та допомагає

формувати необхідні компетенції. Завдяки цьому випускники краще адаптуються до професійного життя та частіше відчують задоволеність обраною кар'єрою, зокрема, що стосується [1, 2]:

- 1) усвідомлений вибір в контексті того, що профорієнтація допомагає учням краще розуміти себе, що веде до обґрунтованого вибору професії;
- 2) мотивація до навчання як розуміння професійних цілей підвищує зацікавленість учнів у навчанні;
- 3) готовність до професії щодо профорієнтації, яка формує уявлення про роботу, розвиває навички та готує до професійної адаптації;
- 4) задоволеність професією як якісна профорієнтація, що підвищує ймовірність задоволення обраною професією.

Отже, результати дослідження підтвердили значний позитивний вплив профорієнтаційного консультування на професійне самовизначення старшокласників. Учні, які брали участь у профорієнтаційних заходах, демонструють вищий рівень усвідомленості власного вибору, краще розуміють свої інтереси та здібності, а також підвищують мотивацію до навчання. Практична значущість отриманих даних полягає в можливості вдосконалення профорієнтаційної роботи в навчальних закладах та розробці ефективних програм, адаптованих до потреб молоді та вимог сучасного ринку праці.

Перспективними напрямками подальших досліджень є аналіз довгострокового впливу консультування на кар'єрну траєкторію особистості, впровадження інноваційних технологій у профорієнтаційні заходи, а також вивчення соціокультурних факторів, що впливають на процес професійного самовизначення, що сприятиме підвищенню ефективності системи профорієнтації молоді в Україні.

Список використаних джерел

1. Помиткіна Л. В. Особливості готовності студентів до прийняття стратегічного життєвого рішення з професійного самовизначення. *Педагогічний процес: теорія і практика : зб. наук. пр. Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Благодій. фонд ім. Антона Макаренка*. Київ: Едельвейс. 2013. Вип. 2. С. 215-225
2. Пономаренко О. Г. Модель профорієнтаційної роботи щодо професійного визначення особистості на сільськогосподарські професії у середніх навчальних закладах Великої Британії. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. 2012. № 46. С. 72-74.